Seletuskiri
haridus- ja teadusministri 22. detsembri 2011. a määruse nr 71 „Arhivaalide kasutamisega seotud tasuliste teenuste loetelu ja tasu määrad" muutmine eelnõu juurde

1. Sissejuhatus ja eesmärk

Eelnõuga muudetakse haridus- ja teadusministri 22. detsembri 2011. a määrust nr 71 „Arhivaalide kasutamisega seotud tasuliste teenuste loetelu ja tasu määrad" (edaspidi *määrus*).

Eelnõu eesmärgiks on eelkõige määruse lisas olevate tasuliste teenuste nimetuste täpsustamine ja mõnel juhul teenuste hinna korrigeerimine. Lisanduvad mõned uued teenused ja välja on jäetud need, mis praktikas kasutamist ei leia.

Eelnõu ja seletuskirja on ette valmistanud Haridus- ja Teadusministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Kadi Mölder (kadi.molder@hm.ee).

Eelnõu väljatöötamisse on olnud kaasatud Rahvusarhiivi filmiarhiivi direktor Eva Näripea (eva.naripea@ra.ee), Tartu säilitusosakonna juhataja Ruth Tiidor (ruth.tiidor@ra.ee), Tallinna säilitusosakonna juhataja Hedvig Mäe (hedvig.mae@ra.ee) ja haldusbüroo jurist Renita Jõesalu (renita.joesalu@ra.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Arhiiviseaduse § 3 lõike 3 kohaselt võib Rahvusarhiiv osutada arhivaalide kasutamisega seotud tasulisi teenuseid, mis ei või takistada arhiiviseaduses sätestatud ülesannete täitmist ega väljuda Rahvusarhiivi pädevusest. Tasu määrade kehtestamisel arvestatakse põhimõttega, et teenuste eest võetav tasu ei ületaks nende osutamisega seotud kulutusi. Teenuste hindade kalkuleerimisel on arvestatud tööjõu, vajalike materjalide ja seadmete kuluga. Mõnel juhul on vajalik tasu määrade tõstmine, kuna teenuste osutamisele kuluv tööjõu- ja/või palgakulu teenuse osutamiseks on kasvanud. Arhivaalide kasutamisega seotud tasuliste teenuste loetelu ja tasu määrad on kehtestatud eelnõuga muudetava määruse lisaga.

Eelnõu § 1 punktiga 1 jäetakse määruse § 2 lõikest 3 välja sõnad „ja reproduktsioonide". Postikulude hüvitamine pole enam vajalik, kuna kehtiva määruse lisa punktis 4.1 nimetatud arhivaali reproduktsiooniteenus nimetusega „Arhivaali reproduktsiooni ettevalmistamine. Arhivaali reproduktsiooni tellimisel lisanduvad selle valmistamisega ja vajadusel transpordiga kaasnevad kulud." jäetakse teenuste loetelust välja (vt seletuskirja alapunkt 5).

Eelnõu § 1 punktiga 2 kehtestatakse määruse lisa „Tasuliste teenuste loetelu ja rakendatavad tasu määrad" terviklikul kujul, lähtudes hea õigusloome ja normitehnika eeskirja § 34 lõikes 6 sätestatust.

Alljärgnevalt on toodud muudatuste selgitused määruse lisas esinemise järjekorras. Erandiks on teenused, mis eelnõus teenuste loetelust välja jäetakse. Nende selgitus on koondatud kõik ühte punkti.

1) Kopeerimisteenus nimetusega „Kuni full HD resolutsioonis filmi- ja videofaili väljastamine (tervikfilm)". Kehtiva määruse lisa punktis 1.3.1 nimetatud teenuse hind tõuseb seniselt 20,00 eurolt 30,00 eurole, sest kasutusele on võetud uued digiteerimisseadmed ja tööjõukulu on tõusnud.

2) Kopeerimisteenus nimetusega „2K ja 4K resolutsioonis filmi kasutuskoopia väljastamine (sekundi hind)". Eelnõuga kehtestatava määruse lisa punkt 1.3.2 sõnastust muudetakse ja uus sõnastus on „Filmi- ja/või videofaili lõigu väljastamine (sekundi hind)". See on üks teenustest, kus kasutusele võetakse täpsem sõnastus. Teenus hõlmab nii filmi- kui videofailide lõike, mis väljastatakse vastavalt kliendi soovitud mahule.

3) Kopeerimisteenus nimetusega „Filmi linastuskoopia DCP (Digital Cinema Package) väljastamine (tervikfilm)". Kehtiva määruse lisa punktis 1.3.3 nimetatud teenuse hind tõuseb seniselt 50,00 eurolt 60,00 eurole, sest töövoogu on lisandunud kaasajastatud kvaliteedikontroll (inim- ja tarkvarapõhine) ja arvestada tuleb täiendava tööjõu- ning tark- ja riistvara kuluga.

4) Kopeerimisteenused nimetustega „35 mm filmi ettevalmistamine ja digiteerimine (sekundi hind)" ja „16 mm filmi digiteerimine (sekundi hind)". Eelnõuga kehtestatava määruse lisa punktide 1.3.4 ja 1.3.5 sõnastusi on täpsustatud ja lisatud sõnad „(pilt ja heli)". Lisandunud on võimalus filmiheli digiteerimiseks uue filmiheli skanneriga. Punktis 1.3.5 nimetatud teenuse osutamiseks on kasutusel veel ka uus 16 mm filmi pildi digiteerimise jaoks mõeldud skanner. Seetõttu muutuvad nende kopeerimisteenuste teenuste hinnad: punktis 1.3.4 nimetatud teenuse hind tõuseb 1,20 eurolt 1,30 eurole ning punktis 1.3.5 nimetatud teenuse hind tõuseb 45 sendilt 50 sendile sekundi kohta.

5) Kopeerimisteenus nimetusega „Tellija nimekirja alusel arhiivifilmidest koostatud kuni 1 tunnise filmiprogrammi laenutamine", konserveerimisteenus nimetusega „Tellimustööna arhivaali ettevalmistamine deponeerimiseks näitusel väljaspool Rahvusarhiivi", konsultatsiooniteenused nimetustega „Nõustamine fotode, filmide, video- ja helisalvestiste säilitamise, konserveerimise ja digiteerimise küsimustes või sellealase ekspertarvamuse koostamine (tunnihind). Teenuse kasutamisel väljapool Rahvusarhiivi tasutakse ka sellega kaasnevad kulud." ja „Arhiivifotodest näituse koostamine (tunnihind). Teenuse hinnale lisandub kasutatud materjalide maksumus."
ning arhivaali reproduktsiooniteenus nimetusega „Arhivaali reproduktsiooni ettevalmistamine. Arhivaali reproduktsiooni tellimisel lisanduvad selle valmistamisega ja vajadusel transpordiga kaasnevad kulud." jäetakse teenuste loetelust välja. Kehtiva määruse lisa punktides 1.3.7, 2.4, 3.5 ja 4.1 nimetatud teenused jäetakse välja, kuna viimasel kahel aastal on neid tellitud väga väikses mahus. Kehtiva määruse lisa punktis 3.4 nimetatud konserveerimisteenus liidetakse punktis 3.1. nimetatud konserveerimisteenusega, kuna nende teenuste sisu ja maksumus on sarnased (vt seletuskirja alapunkt 8).

6) Kopeerimisteenus nimetusega „Filmi ja videofailide töötlemine (minuti hind)". Eelnõuga kehtestatava määruse lisa punkti 1.3.7 sõnastust on täpsustatud ja lisatud sõna

„filmiheli-". Teenusele lisandub digiteeritud filmiheli töötlemine uute seadmetega ning tööjõukulu tõusu tõttu tõuseb ka teenuse hind seniselt 1,25 eurolt 1,35 eurole.

7) Kopeerimisteenus nimetustega „Filmi digitaalse algmaterjali väljastamine autoriõiguste omaja loal (tervikfilm)". Eelnõuga kehtestatava määruse lisa punkti 1.4.1 sõnastust täpsustatakse ja lisatakse sõnad „autoriõiguste omaja loal". Nimetatud teenuse kasutajal on autoriõiguse seadusest tulenevalt vajalik autoriõiguste omaja luba, kuna algmaterjali koopia võimaldab teost ärilisel eesmärgil kasutada. Teose nimetust on täpsustatud, et see oleks üheselt arusaadav kõigile kasutajatele ja autoriõiguste omajate huvid oleksid kaitstud.

8) Kopeerimisteenus nimetusega „Helisalvestise töötlemine (minuti hind)". Kehtiva määruse lisa punktis 1.5.2 nimetatud teenuse hind tõuseb seniselt 50 sendilt 70 sendile uute seadmete kasutuselevõtu ja tööjõukulu kasvu tõttu.

9) Konsultatsiooniteenused nimetustega „Konserveerimis- või säilituskava, säilitustingimusi ja -seisundit käsitlev konsultatsioon või sellealase ekspertarvamuse koostamine (tunnihind). Konsultatsiooniteenuse kasutamisel väljapool Rahvusarhiivi tasutakse ka sellega kaasnevad kulud." ja „Nõustamine fotode, filmide, video- ja helisalvestiste säilitamise, konserveerimise ja digiteerimise küsimustes või sellealase ekspertarvamuse koostamine (tunnihind). Teenuse kasutamisel väljapool Rahvusarhiivi tasutakse ka sellega kaasnevad kulud." liidetakse üheks teenuseks. Mõlemat senist teenust hõlmava teenuse nimetuseks saab „Arhivaalide säilitamise, konserveerimise ja digiteerimise alane nõustamine või säilituskava ja ekspertarvamuse koostamine (tunnihind). Teenuse kasutamisel väljapool Rahvusarhiivi tasutakse ka sellega kaasnevad kulud." Rahvusarhiivi spetsialistid on oma ala eksperdid erinevate teabekandjate säilitamise, konserveerimise ja digiteerimise alastes küsimustes ning saavad nõustada kliente nende soovidele vastavalt. Arhivaal võib arhiiviseaduse järgi olla mistahes teabekandjal. Arhivaali tüübid võivad olla näiteks fotod (teavet edastatakse kujutise vormis), videod, helid, tekstidokumendid jne. Mõlemal teenusel on praegu sama hind ja see ei muutu.

10) Uus on konsultatsiooniteenus nimetusega „Koolituspakett". Eelnõuga kehtestatava määruse lisa punktis 3.4.4 nimetatud teenus hõlmab ühepäevaseid erialaseid koolitusi, mille sisu kujundatakse lähtuvalt koolituse teemast ja sihtrühmast. Koolitused võivad sisaldada loenguid, praktilisi töötubasid ning muid teadmiste ja oskuste edasiandmise vorme. Koolituste teemad on seotud Rahvusarhiivi põhitegevusega: arhivaalide kogumise, säilitamise ja kasutamisega. Koolitusi viivad läbi Rahvusarhiivi vastava valdkonna spetsialistid. Koolituste sisu varieerub ning koos võivad olla erinevad loengud ja praktikad, nt säilitus- ja korrastusteemalised koolitused või köitekoolitus, mis on praktiline koolitus. Koolituspäeval jagavad enamasti mitu Rahvusarhiivi töötajat erinevaid erialaspetsiifilisi teadmisi ja praktilisi oskusi, mida saab kohe kohapeal praktiseerida. Selleks, et terve päeva pikkune koolitus saaks kaetud sisukalt ja teadmisi edasi andva ning praktilise poolega, tuleb koolitajatel teha põhjalik ettevalmistus. Teenuse hinna kujunemisel on arvestatud koolituse ettevalmistamise ja läbiviimisega seotud tööjõukuludega. Teenuse hinnaks kehtestatakse 100 eurot osaleja kohta. Mahukaid lisamaterjale nõudvate töötubade korral lisandub kasutatud materjalide maksumus.

11) Kehtiva määruse lisa punkti 4 pealkiri „Arhivaali reproduktsioon” asendatakse sõnastusega „Muud teenused”, kuna kehtiva määruse lisa punktis 4.1 nimetatud arhivaali reproduktsiooniteenus nimetusega „Arhivaali reproduktsiooni ettevalmistamine. Arhivaali reproduktsiooni tellimisel lisanduvad selle valmistamisega ja vajadusel transpordiga kaasnevad kulud ” jäetakse eelnõust välja. Muude teenuste alla koondatakse kaks uut teenust ja kehtiva määruse lisa punkti 5 all olnud kauglaenutusteenus „Arhiivisäiliku kauglaenutamine”.

12) Muude teenuste all olevad uued teenused „Rahvusarhiivi kino Leida pilet”, mis on nimetatud kehtestatava määruse lisa punktis 4.1, ja „Rahvusarhiivi kino Leida sooduspilet (pensionär, laps (kuni 7 a), õpilane, õpetaja, tudeng, puudega inimene, ajateenija)”, mis on nimetatud kehtestatava määruse lisa punktis 4.2, on loodud seoses Rahvusarhiivi Rahvusraamatukogu hoonesse kolimisega avanenud võimalusele võtta kasutusse filmipärandi näitamiseks mõeldud kinosaal. Kinopiletite hindades, vastavalt 8 ja 5 eurot, on arvestatud tööjõu, projektsiooniruumi riist- ja tarkvara (sh amortisatsiooni), litsentside, subtitreerimise, failide edastamise ja filmilindi transpordiga seonduvate kuludega ning piletimüügiteenuse vahendustasu ja kommunaalkuludega. Sooduspilet tagab kultuuriteenuste parema kättesaadavuse nendele sihtrühmadele ja edendab kultuurilist kaasatust. Teenuste hinnad kehtivad avalikule programmile. Kooligruppidele mõeldud haridusprogrammid on tasuta.

Kino Leida avalik programm on seotud audiovisuaalse arhiivipärandi tutvustamise ja kasutamise võimaldamisega. Kinosaalis näidatakse Rahvusarhiivis säilitatavaid filme ning koostöös teiste filmiarhiividega ka nende kogudesse kuuluvat arhiivipärandit. Kinosaal on varustatud nii digitaalsete filmide kui ka 16 mm ja 35 mm filmikoopiate näitamiseks vajalike seadmetega. Seega on kinopileti kui tasulise teenuse eesmärk võimaldada juurdepääsu audiovisuaalsele arhiivipärandile ja selle kasutamist.

Eelnõu §-ga 2 sätestatakse määruse jõustumise aeg. Määrus on kavandatud jõustuma 1. jaanuaril 2027. Kuna teenuste hindades ja nimetustes on mitmeid muutusi, on määruse rakendamiseks kavandatud kindel määruse jõustumisaeg.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul ei ole puutumust Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Määrusega on mõnede teenuste nimetusi ja sisu täpsustatud ning viidud klientide vajadustele ja Rahvusarhiivi praegusel hetkel olemasoleva tehnoloogia võimalustele vastavamaks. Nimekirjast on jäetud välja teenused, mille järele vajadus puudub. Vähesel määral on muutumas vaid paari teenuse hinnad, seetõttu ei kaasne määruse vastuvõtmisega ulatuslikke majanduslikke mõjusid. Uued pakutavad teenused loovad esmakordselt võimaluse tutvustada audiovisuaalset kultuuripärandit laiemale vaatajaskonnale valmivas Rahvusarhiivi kinos Leida.

Eelnõus kavandatavate muudatuste mõjul halduskoormus ettevõtjatele, inimestele ega vabaühendustele ei suurene.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne avalikule sektorile lisakulusid, sest teenuste osutamiseks vajalik tööjõuressurss on olemas ja tehnoloogiline baas on uuendatud ning jooksvad kulud kaetakse Rahvusarhiivi eelarvest.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub eelnõu kohaselt 1. jaanuaril 2027. a.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse Rahandusministeeriumile, Kultuuriministeeriumile, Justiits- ja Digiministeeriumile ning Riigikantseleile kooskõlastamiseks.